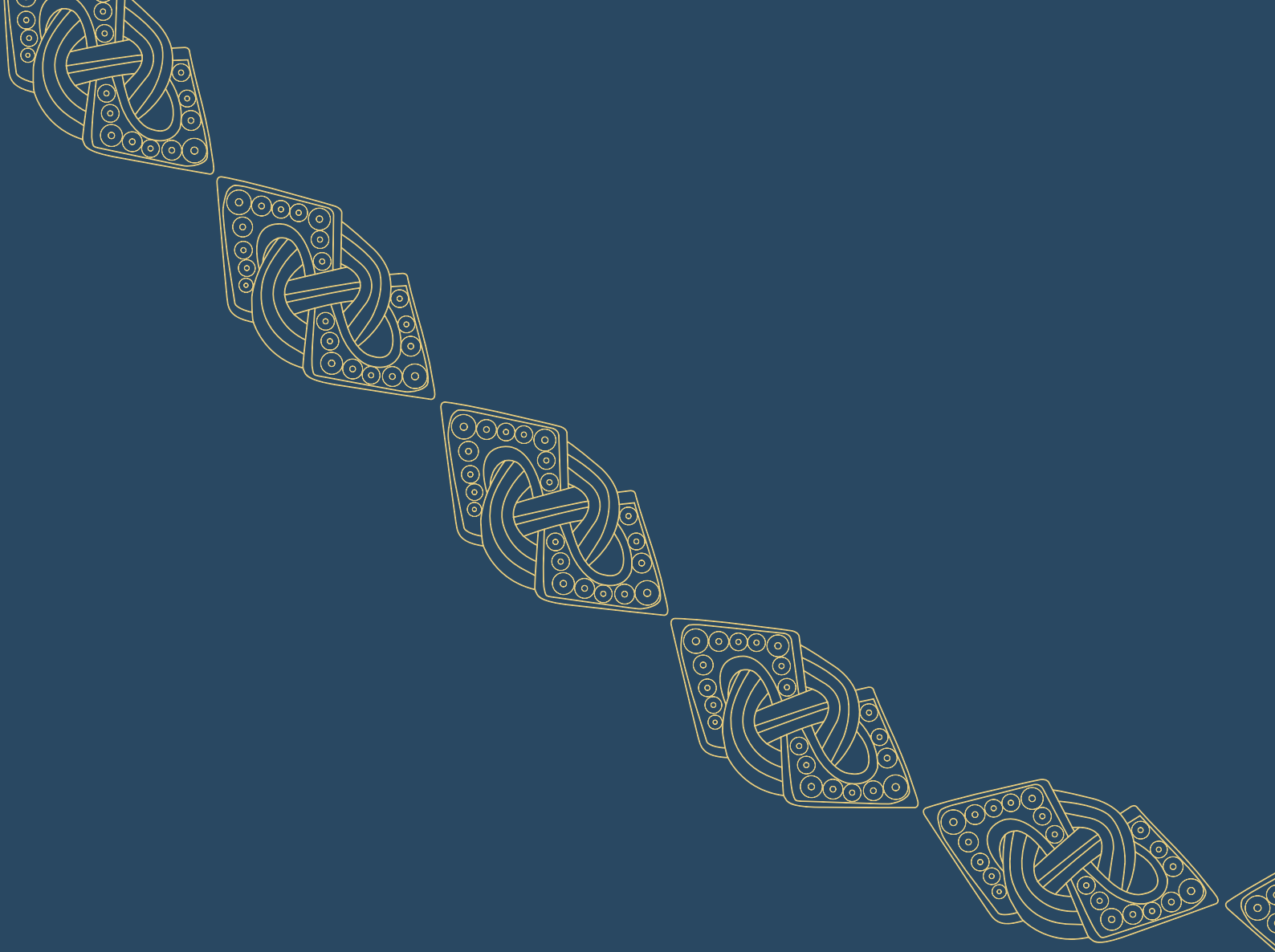

VIKINGEN FRA
FREGERSLV

BLANDT RIGETS
MÆGTIGSTE

Kontakt

Lene Høst-Madsen - Museumsdirektør
lhm@museumskanderborg.dk
Tlf. 26 88 07 72

Ejvind Hertz - Museumsinspektør
ehz@museumskanderborg.dk
Tlf. 25 32 54 01

Merethe Schifter Bagge - Projektleder
msb@museumskanderborg.dk
Tlf. 24 80 64 99

MUSEUM
SKANDERBORG

Adelgade 5
8660 Skanderborg

www.museumskanderborg.dk

”Når arkæologien bringer et fund som dette for dagen, er det en chance man ikke må gå glip af. Rytteren fra Fregerslev kan blive en kendt skikkelse fra vores fortid, på linje med Tollundmanden og Egtvedpigen.”

Søren Sindbæk, professor MSO Aarhus Universitet

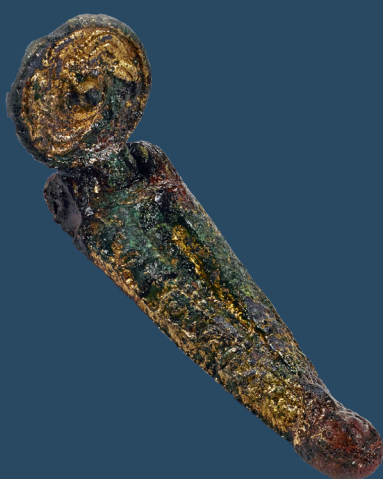
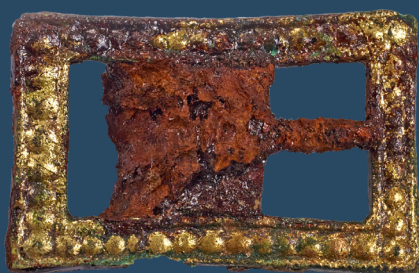
Vikingen fra Fregerslev

I 2012 dukkede et enestående gravanlæg op ved en arkæologisk undersøgelse tæt ved Skanderborg. Det var et kammergravskompleks indeholdende resterne af en grav med et exceptionelt rigt udstyr fra den yngre del af Vikingetiden, Jellingkongernes tid. Alt tyder på at vi har at gøre med en af rigets mægtigste mænd. Han har fået en begravelse med alt det udstyr som var nødvendigt for rejsen til Valhal, og mere til. Foreløbigt er kun en mindre del af graven undersøgt, men de genstande der fremkom tyder på, at vi har at gøre med en af de rigeste grave fra vikingetiden, der er fundet i Danmark.

Med projektet 'Vikingen fra Fregerslev' vil Museum Skanderborg sætte det unikke fund i fokus for et stort forskningsprojekt, der kaster nyt lys på vikingetidens elite, magtstruktur, handel og samfundsstruktur både nationalt og internationalt.

Forskningsprojektet er et samarbejde mellem Skanderborg Kommune, Slots- og Kulturstyrelsen, Nationalmuseet, Aarhus Universitet og Museum Skanderborg.

Med dette prospekt lægges der op til et tredelt forløb med fokus på udgravning, forskning og formidling.

Fire typer af beslag fra Fregerslevfundet. Beslagene er af forgylt bronze og mellem 2 og 5 cm lange.

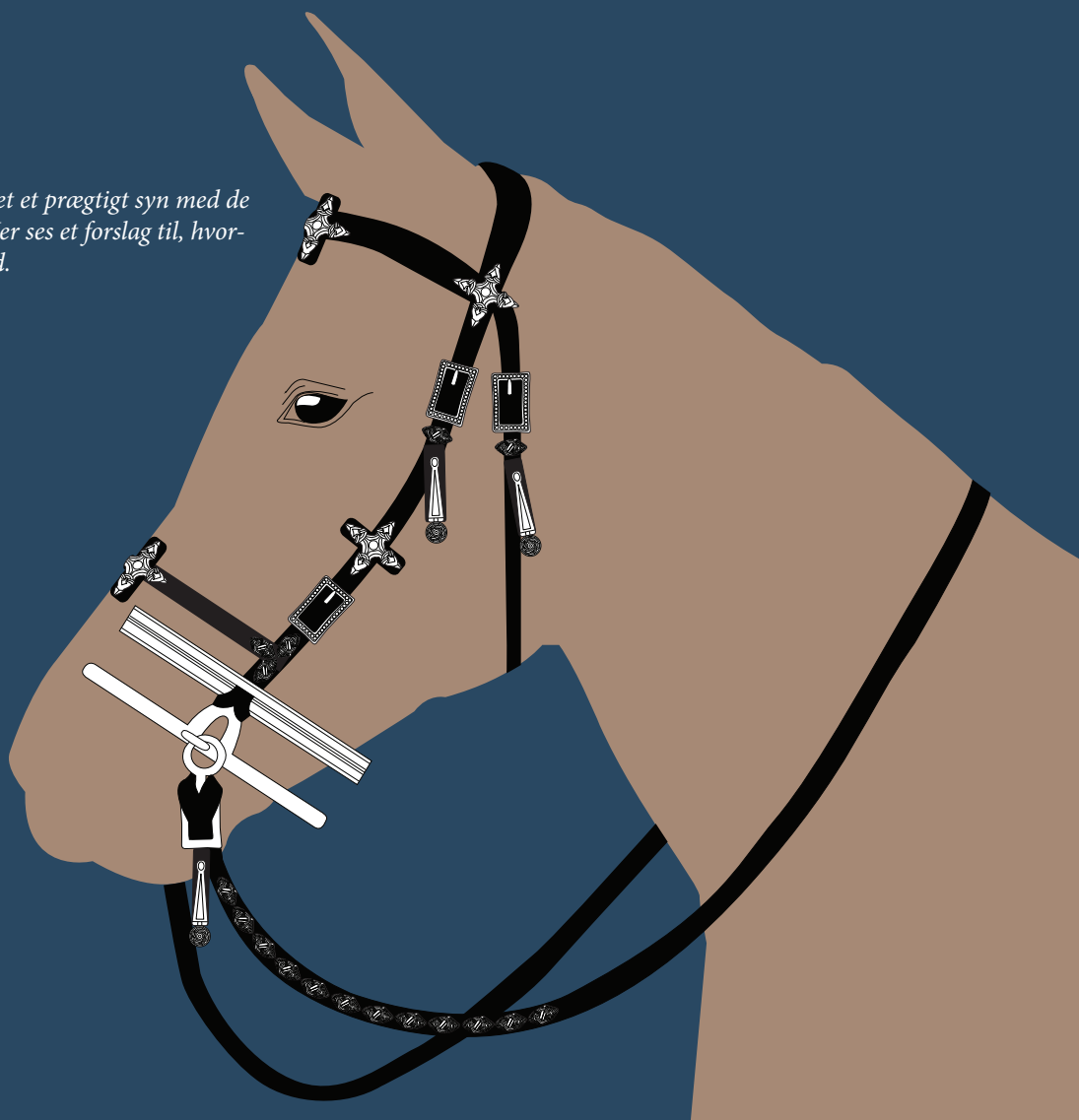
Det unikke gravanlæg

Fund af pragtgrave fra vikingetid er meget sjældne. Tegn på Fregerslevfundets rigdom dukkede op ved gravens kant, hvor der i den løse muld fra en tidligere opløjet sten, fremkom nogle forgyltde metalgenstande, som viste sig at være en del af udsmykningen på hovedtøjet til en hest. Formen og udsmykningen daterer hovedtøjet til midten af 900-tallet. En datering der ligger midt i brydningstiden mellem hedenskab og kristendom, hvor Gorm den Gamle regerede, efterfulgt af sønnen Harald Blåtand omkring 958. I 2015 blev der fra graven optaget en jordblok, hvori der er fundet endnu flere dele til det overdådigt udsmykkede hovedtøj.

Skikken med at gravlægge tidens mægtigste mænd i kammergrave med rytterudstyr kendes fra i alt ca. 45 fund fra vikingetiden i det gamle danske område, dvs. det nuværende Danmark samt Skåne, Halland, Blekinge og Schleswig-Holstein. Kun ganske få af disse grave er veldokumenterede, især fordi der er tale om gamle, ufuldstændige undersøgelser eller ældre rydninger af høje. Den senest undersøgte ryttergrav fremkom således i 1983 i Grimstrup ved Esbjerg.

I de få veldokumenterede grave findes der enkelte fine paralleller. Især i Schleswig på gravpladserne Thumbby Bienebek og Langballigau findes der ryttergrave med genstande som i form og udsmykning er sammenlignelige med pyntebeslagene fra Fregerslevgraven. Enkelte genstande er nærmest identiske og må anses for at være udført af samme værksted.

Hestens hovedtøj har været et prægtigt syn med de mange forgyldte beslag. Her ses et forslag til, hvordan det kunne have set ud.

Gravkomplekset som det aftegnede sig ved undersøgelsen. Bagerst ses selve kammergraven med rytterudstyret. Denne nedgravning er 4,5 x 2,9 m. I forgrunden ses den meget store og lidt yngre nedgravning, som måler 7,7 x 2,7 m.

Blandt rigets mægtigste

Hvor kan vikingen fra Fregerslev placeres i samtidens magthierarki, og er det muligt at komme nærmere på hvem den gravlagte er? På baggrund af det fundne rigt udsmykkede hovedtøj til vikingens hest, er der ingen tvivl om, at vi har at gøre med en rytter fra toppen af magthierarket. En hest i sig selv var et prestigeobjekt, hvilket her understreges af det prangende hovedtøj. I vikingetiden bestod den øverste magt af kongen, hvis rolle afhang af personlige alliancer, militære styrke og udenlandske kontakter. Vikingen fra Fregerslev befandt sig sandsynligvis i niveauet lige under kongen. Vikingen kan have haft titlen 'Jarl' og kan have været en af kongens betroede. En 'Jarl' administrerede ofte et større landområde, og optrådte som hærfører. Om det efter udgravning vil være muligt at pege på en nærmere bestemt historisk person eller sagnfigur afhænger af, om der er unikke fund, f.eks. genstande med runeindskrifter eller andre særlige fund, der kan give spor af rytterens identitet!

For første gang i 33 år har vi nu chancen for at drage fordel af de allernyeste konserveringsmæssige og naturvidenskabelige metoder, som kan bringe os helt tæt på vikingen i Fregerslev.

"The finds so far excavated can already provide the public with exciting new evidence of this stormy period of history, a story which can only be enhanced by excavation."

Sir David Wilson, tidl. Direktør for British Museum

Formidling og udstilling

Gravkomplekset fra Fregerslev kan bidrage med et væld af detaljer omkring f.eks. gravritualer. Konserveringsmæssigt er der tale om en tidskrævende, vanskelig opgave med rigtigt mange genstande og organiske levn, hvor potentialet for metodeudvikling og forskning er unikt.

Nye og avancerede naturvidenskabelige analyser af de organiske levn (tekstiler, læder, madofre, træ, m.m.), vil give et helt nyt indblik i hvad rytteren fik med i graven. I den jordblok der allerede er taget op, ses bl.a. et lag af aks strøet på gravens bund samt flere læderrester fra hovedtøjet, og alene af den grund, forventes Fregerslev-komplekset at kunne vise mange nye detaljer i opbygning såvel som gravlæggelse. Detaljer som vil gøre rytteren og omstændighederne ved hans død, meget nærværende og vedkommende. Det vil have en uvurderlig betydning for forskningen af skik og brug ved begravelser af samfundets mægtigste.

Ved at anvende fotografisk 3D-dokumentation og CT-scanning vil graven, genstande og organiske levn kunne højne den præcise gengivelsen af gravens opbygning og indhold, samtidig med at forudsætningerne for en 3D-formidling sikres.

Fundet har allerede skabt både national og international opmærksomhed på grund af gravens unikke udformning, størrelse, forventede indhold og ikke mindst dens kæmpe forskningspotentiale.

Ud over den rent videnskabelige værdi, vil fundet også være et vigtigt formidlings- og udstillingselement.

Vikingetiden er et af danmark's allerstærkeste brands. Der arbejdes allerede på en vandrestilling som vil have omdrejningspunkt i graven fra Fregerslev, i kombination med andre pragtfund af rytterudstyr fra vikingetiden. Vandrestillingen kunne f.eks. besøge museer i Danmark, Norge, Tyskland, England og USA. Til udstillingen skal der udarbejdes et flot udstillingskatalog med rige illustrationer og uddybende artikler.

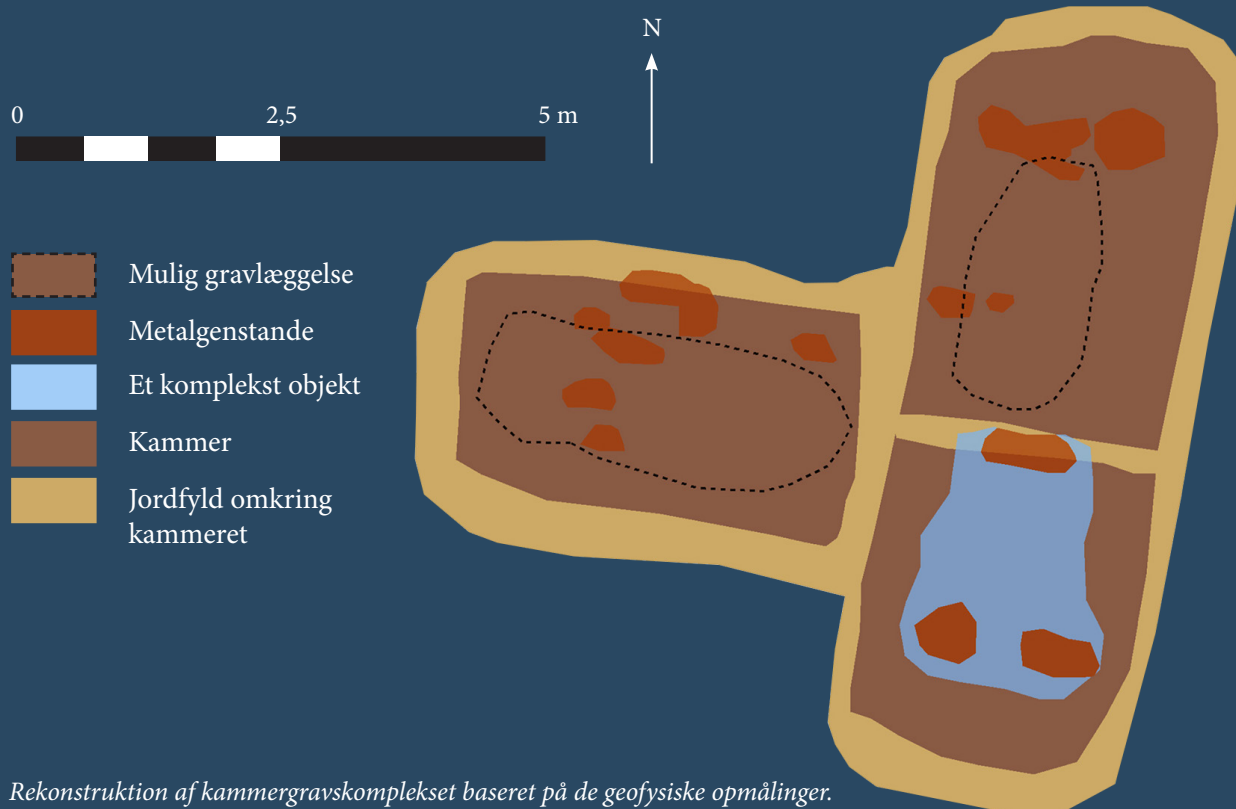
Under selve forskningsudgravningen vil der være løbende formidling i form af bl.a. offentlig adgang, rundvisninger, levendegørelse og daglige opdateringer via live-stream, hjemmeside og Facebook. Allerede nu arbejdes der med en formidling på stedet, som skal kombinere landskab, arkæologi og kunst i 2018. Projektet, der kaldes eEscape, afholdes årligt i et samarbejde mellem Skanderborg Kommune, Kunstråd Skanderborg, Museum Skanderborg og Visit Skanderborg.

“Fregerslevkomplekset kan bringe væsentligt nyt om en sjældnen fundgruppe fra vikingetiden.”

Anne Pedersen, Seniorforsker og museumsinspektør ved Nationalmuseet

Et samlet røntgenfoto af jordblokken, som blev taget op i sommeren 2015.

Rekonstruktion af kammergravskomplekset baseret på de geofysiske opmålinger.

Hvorfor udgravning?

Da graven fremkom i 2012 blev det i første omgang forsøgt at bevare fundet på stedet. Den beslutning er i 2016 blevet annulleret, da det har vist sig, at anlæggene ikke kunne bevares på denne vis. De geologiske lag er berørte af vejanlæg og husbyggeri i området, hvilket betyder en massiv afdræning af gravene. I yderste konsekvens kan det betyde en total destruktion for både metal og organiske rester, hvis ikke det udgraves snarest muligt.

Kammergravsanlægget er usædvanlig stort, derfor kan der også være tale om helt op til tre kammergrave, der er placeret på en måde, så de indgår i et samlet kompleks. Måske en familiegrav? Indholdet af genstande vurderes til at være særdeles værdifuldt, især i vikinge-

tidens samfund, men også i dag som forskningsobjekter til belysningen af vikingetidens elite, magtstruktur, handel og samfundsstruktur. En pragtgrav tilhørende en rytter vil sædvanligvis rumme et sværd, importeret bordtøj, hesteudstyr, sporer, spillebræt, økse og skjold. Derudover kommer alle de detaljer der kan fortælle os om rytterens beklædning, sidste måltid, DNA, gravritualer, ofrede dyr m.m. Geofysiske undersøgelser underbygger at der er tale om en tredeling af gravkomplekset, og at der i visse områder formodentlig vil være større forekomster af metaller. Genstandsmaterialet forventes med andre ord at være overvældende, og det kan tænkes at den østlige nedgravning rummer mere udstyr, måske ligefrem et spand heste.

“Fregerlev-fundet vil formentlig blive en vigtig brik i udbygningen af vor viden om Danmarks historie i en turbulent tid med mange nye europæiske påvirkninger” (...) “det er fra de gode arkæologiske fund, som Fregerlev-fundet, at nye indsigter må hentes.”

Else Roesdahl, Professor emeritus

MUSEUM
SKANDERBORG

